

Socialutskottets betänkande

2025/26:SoU40

Skyldighet att betala för tandvård – nya regler för vissa utlänningar

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i bl.a. lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

Regeringens lagförslag innebär nya regler om tandvårdsavgifter för vissa utlänningar. Sökande av internationellt skydd, utlänningar som hålls i förvar i Migrationsverkets lokaler och utlänningar som har fått ett beslut om avvisning eller utvisning, men där verkställigheten har inhiberats, ska betala skälig ersättning till Migrationsverket för tandvård som inte kan anstå om de har fyllt 18 år och har en inkomst eller egna tillgångar.

För utlänningar som har fyllt 18 år och som vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller författning och vars vistelse i Sverige inte är avsedd att vara tillfällig, inklusive personer som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning, bör tandvård som inte kan anstå inte vara subventionerad. De ska betala för tandvård enligt de grunder som vårdgivaren bestämmer. De föreslås dock ha rätt till ekonomiskt bistånd av socialnämnden för tandvård som inte kan anstå om de saknar egna medel för att bekosta sin tandvård.

I propositionen föreslås även att en privat tandvårdgivare som påbörjade sin verksamhet före den 1 januari 2026 men inte har anmält denna till Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) ska få bedriva verksamheten utan tillstånd även om tandvårdgivaren inte lämnade in en ansökan om tillstånd senast den 2 mars 2026 i enlighet med gällande övergångsbestämmelser. Under förutsättning att ansökan ges in före den 1 januari 2027 ska verksamheten få bedrivas utan tillstånd till dess att ansökan har prövats slutligt. Detta gäller dock inte om en tidigare ansökan om tillstånd har avslagits genom ett beslut som har fått laga kraft.

Lagändringen i fråga om möjligheten att bedriva tandvårdsverksamhet utan tillstånd föreslås träda i kraft den 23 augusti 2026. Övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 2 januari 2027.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns två reservationer (V, C, MP) och ett särskilt yttrande (S).

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:300 Skyldighet att betala för tandvård – nya regler för vissa utlänningar.

Åtta yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden.....	6
Inledning.....	6
Regeringens lagförslag	6
Utskottets ställningstagande.....	11
Frågor om tillstånd	12
Utskottets ställningstagande.....	13
Reservationer	15
1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (V, C, MP)	15
2. Frågor om tillstånd, punkt 2 (C)	16
Särskilt yttrande	17
Särskilt yttrande (S).....	17
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	18
Propositionen	18
Följdmotionerna	18
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	20

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.,
2. lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659),
3. lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:300 punkterna 1–3 och avslår motionerna

2025/26:4210 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2025/26:4212 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) och

2025/26:4217 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (V, C, MP)

2. Frågor om tillstånd

Riksdagen avslår motion

2025/26:4217 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 3–5.

Reservation 2 (C)

Stockholm den 7 augusti 2026

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Karin Sundin (S), Mikael Dahlqvist (S), Malin Höglund (M), Leonid Yurkovskiy (SD), Gustaf Lantz (S), Thomas Ragnarsson (M), Karin Rågsjö (V), Mona Olin (SD), Lina Nordquist (L), Christian Lindefjärd (SD), Agneta Nilsson (S), Cecilia Gustafsson (M), Dzenan Cisija (S), Ulrika Westerlund (MP), Erik Hellsborn (SD) och Martina Johansson (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2025/26:300 Skyldighet att betala för tandvård – nya regler för vissa utlänningar och åtta yrkanden i följd-motioner. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag och motioner som innehåller förslag om att delvis avslå regeringens lagförslag. Därefter behandlas en motion som innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen.

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl., patientsäkerhetslagen och social tjänstlagen. Därmed avslår riksdagen fem motionsyrkanden om att delvis avslå regeringens lagförslag.

Jämför reservation 1 (V, C, MP).

Propositionen

Sökande av internationellt skydd och vissa andra utlänningar

Regeringen föreslår att sökande av internationellt skydd, utlänningar som hålls i förvar i Migrationsverkets lokaler och utlänningar som har meddelats ett beslut om inhibition av verkställigheten ska betala skälig ersättning till Migrationsverket för tandvård som inte kan anstå, om de har fyllt 18 år och har en inkomst eller egna tillgångar.

Skyldighet att betala ersättning

I propositionen anges att flera remissinstanser, såsom Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Region Norrbotten, Västra Götalandsregionen och Folk-tandvården Skåne, anser att det är tveksamt att den aktuella personkretsen har disponibla medel som kan täcka avgifter för tandvård. Regeringen anför att den är medveten om att vissa inom den aktuella personkretsen kan sakna försäkringar att bekosta sin egen tandvård. För dessa kommer skyldigheten att betala ersättning till Migrationsverket inte att aktualiseras, enligt regeringen. På så sätt anser regeringen att den föreslagna ordningen är proportionerlig. Regeringen anför att det samtidigt kan finnas utlänningar som kan bekosta hela eller delar av sina tandvårdskostnader. Regeringen anser att den som har ekonomisk möjlighet att betala för sin tandvård också ska göra det. Regeringen bedömer att den ordning som utredningen föreslår tar hänsyn till den enskildes faktiska betalningsförmåga och innebär ökad rättvisa i avgiftssystemet för tandvård.

När det gäller Migrationsverkets synpunkter om de utmaningar som kan uppstå när fordringar ska drivas in noterar regeringen dessa men bedömer att det ändå finns skäl att gå vidare med en ordning som beaktar enskildas betalningsförmåga.

När det gäller munhälsa anges i propositionen att ett flertal remissinstanser, däribland Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och Svenska Röda Korset, framfört att förslaget riskerar att försämra tillgången till tandvård och leda till en försämrad munhälsa för den aktuella personkretsen. Regeringen konstaterar att förslaget inte innebär någon ändring i den vård som regionerna ska erbjuda, dvs. tandvård som inte kan anstå. Därtill ska personkretsen även fortsättningsvis betala en vårdavgift på 50 kronor till regionerna och endast de personer som har en inkomst eller egna tillgångar kan i efterhand bli ersättnings-skyldiga, enligt regeringen. Regeringen bedömer därför att tillgången till tandvård inte påverkas av den föreslagna ordningen och att den inte medför någon risk för olika regionala tolkningar.

Skälig ersättning

I propositionen anges att den utlänning som har en inkomst eller egna tillgångar kommer att bli skyldig att betala skälig ersättning enligt förslaget. Förslaget är utformat med förebild i 15 § lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.¹ som innehöll en skyldighet att betala ersättning för logi och kost. Med skälig ersättning avses enligt regeringen att hänsyn ska tas till storleken på kostnaden för tandvårdsbehandlingen i relation till den enskildes inkomst eller egna tillgångar (jfr prop. 2025/26:229 s. 75–77). Ersättningen kan således avse hela eller delar av kostnaden för tandvårdsbehandlingen. Enligt regeringen kan det inte vara fråga om en skälig ersättning om behållningen efter det att ersättningen är betald understiger riksnormen för försörjningsstöd. Enligt vad som anges i propositionen finns det i sådana fall alltså inte någon skyldighet att betala ersättning.

Migrationsverkets uppgift

Regeringen instämmer i utredningens förslag om att ersättningen ska betalas till Migrationsverket. Enligt regeringen bör Migrationsverket därmed också fatta beslut om ersättningsskyldigheten. Regeringen anser att Migrationsverket har goda förutsättningar att hantera den tillkommande uppgiften. Regeringen anför att myndigheten har framfört att den saknar kunskap om tandvårdskostnader och inte tillhandahåller tandvård. Regeringen bedömer dock att sådan kunskap endast i begränsad utsträckning behöver finnas inom myndigheten, då det är regionerna som även fortsatt kommer att erbjuda vården. Viss kunskap om tandvård kan dock krävas vid Migrationsverket, exempelvis när underlag behöver kompletteras eller när kostnader avviker från

¹ Lagen är numera upphävd. Motsvarande bestämmelse finns i 3 kap. 8 § mottagandelagen (2026:999).

det normala, eftersom det ytterst är Migrationsverket som beslutar om ersättningen. Det kan därmed finnas ett behov av kompetensutveckling inom myndigheten, enligt regeringen. Regeringen anför vidare att det i budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1 utg.omr. 9 avsnitt 3.5) har avsatts totalt 108 miljoner kronor fr.o.m. 2026 för genomförandet av förslagen i propositionen. Av de 108 miljoner kronor som har avsatts för att genomföra förslagen i propositionen har därför 8 miljoner kronor avsatts till Migrationsverkets förvaltningsanslag fr.o.m. 2026, enligt regeringen.

I propositionen anges att Migrationsverket kommer att behöva genomföra en inkomstprövning för att avgöra om den som har fått en tandvårdsbehandling har en inkomst eller egna tillgångar som täcker hela eller delar av kostnaden för behandlingen. Enligt utredningen har myndigheten tidigare främst förlitat sig på den enskildes uppgifter för sådana inkomstprövningar, men numera begär den även in en del uppgifter från Skatteverket. Regeringen anser att inkomstprövningar inför beslut om skyldighet att betala ersättning för tandvård som inte kan anstå bör kunna göras på motsvarande sätt.

Regeringen instämmer i synpunkterna från Myndigheten för vård- och omsorgsanalys om att den enskilde bör få information om hur inkomstprövningen ska gå till och vad den kan resultera i samt att sådan information behöver vara lättförståelig. Regeringen anför att det är upp till Migrationsverket och andra berörda statliga myndigheter samt regionerna att inom ramen för sina respektive uppdrag utveckla ändamålsenliga rutiner för hur sådan information kan ges.

Delgivning och överklagande

Enligt förslaget ska de bestämmelser om delgivning och överklagande som finns i mottagandelagen gälla i ärenden om skyldighet att betala ersättning till Migrationsverket för tandvård som inte kan anstå.

Skyldighet för regioner att lämna uppgifter till Migrationsverket

Regeringen föreslår även att en region ska lämna de uppgifter till Migrationsverket som verket behöver för bedömningen av en utlännings skyldighet att betala skälig ersättning för tandvård som inte kan anstå.

Utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd

Regeringen bedömer att tandvård som inte kan anstå inte bör vara subventionerad för utlänningar som har fyllt 18 år om de vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller författning och om vistelsen inte är avsedd att vara tillfällig. Detsamma bör enligt regeringen gälla för personer som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning. Enligt regeringen bör dessa utlänningar inte längre betala en avgift på 50 kronor för sådan tandvård utan en avgift enligt de grunder som vårdgivaren bestämmer.

Vidare föreslår regeringen att utlänningar som har fyllt 18 år och som vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller författning och vars vistelse i

Sverige inte är avsedd att vara tillfällig, inklusive personer som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning, ska ha rätt till ekonomiskt bistånd av socialnämnden för tandvård som inte kan anstå.

Tandvård som inte kan anstå föreslås inte längre vara subventionerad

Regeringen noterar att en majoritet av remissinstanserna är negativa till den föreslagna ordningen. Flera remissinstanser, däribland Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, flera regioner och Sveriges tandhygienistförening, anser att den föreslagna ordningen kan leda till att fler avstår från vård, vilket kan få negativa konsekvenser för enskildas munhälsa och hälsa i övrigt. Regeringen anser att nuvarande differentiering avseende prissubvention mellan bosatta i Sverige och utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd är orimlig och behöver ändras. För den som saknar egna medel för att bekosta sin tandvård föreslås en rätt till ekonomiskt bistånd. Enligt regeringen kan det dock inte uteslutas att färre inom den aktuella personkretsen söker tandvård när subventionen upphör att gälla. Regeringen anser dock att behovet av att införa en ordning som innebär ökad rättvisa i avgiftssystemet och som beaktar enskildas betalningsförmåga överväger de risker som framförs om en försämrad hälsa.

Läkare i världen har ifrågasatt effektiviteten och proportionaliteten med den nya ordningen och Myndigheten för vård- och omsorgsanalys anser att den leder till ett mer komplext system. Enligt regeringen innebär den nya ordningen att särreglerna tas bort för den aktuella personkretsen. Regeringen bedömer att den nya ordningen därför är tydlig och proportionerlig.

Regeringen anför att det dock kan finnas ett behov av att de berörda i personkretsen informeras om den nya ordningen. Enligt regeringen är det upp till regioner, kommuner och berörda myndigheter att inom ramen för sina respektive uppdrag utveckla ändamålsenliga rutiner så att information kan ges på ett sätt som är anpassat efter individens behov och förutsättningar.

Vidare anges i propositionen att flera regioner ser en risk med att den aktuella personkretsen inte kommer att vända sig till socialtjänsten och att kostnaderna hamnar hos regionerna. Regeringen anser att kommuner och regioner bör ersättas för de kostnader som den nya ordningen medför. Regeringen anför vidare, som redan nämnts ovan, att det i budgetpropositionen för 2026 har avsatts totalt 108 miljoner kronor fr.o.m. 2026 för genomförandet av förslagen i propositionen. Enligt regeringen är medlen avsedda att täcka kostnader hos bl.a. kommuner och regioner. Fördelningen av avsatta medel kommer att hanteras inom ramen för ordinarie budgetprocess, enligt regeringen.

Konsekvenser för tandvårdspersonal

Förslagen kan enligt utredningen och några remissinstanser innebära negativa konsekvenser för tandvårdspersonal i form av ökad stress och etiska dilemman. Regeringen anför att det ligger inom ramen för den typ av

administrativa bedömningar som redan i dag görs inom tandvården att avgöra vilken avgift som ska tas ut av patienter i enlighet med gällande regelverk. Enligt regeringen ska regionerna utveckla ändamålsenliga rutiner för att underlätta för tandvårdspersonal att hantera genomförandet av förslagen. Även med beaktande av viss ökad administration bedömer regeringen att konsekvenserna för tandvårdspersonal kommer att bli begränsade.

Ny övergångsbestämmelse med anledning av tillståndsplikt för privata tandvårdgivare

Regeringen föreslår att en tandvårdgivare som påbörjade verksamhet som omfattas av tandvårdslagen före den 1 januari 2026 men inte har anmält denna till Ivo ska få bedriva verksamheten utan tillstånd till dess att ansökan har prövats slutligt, under förutsättning att en ansökan om tillstånd ges in till Ivo före den 1 januari 2027.

Detta föreslås dock inte gälla om en tidigare ansökan om tillstånd har avslagits genom ett beslut som har fått laga kraft.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att ändringarna i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. och socialtjänstlagen (2025:400) ska träda i kraft den 2 januari 2027. Enligt regeringen är det angeläget att förslagen till ändringar i lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. och socialtjänstlagen träder i kraft så snart som möjligt för att säkerställa en ordning som bättre tar hänsyn till den enskildes faktiska betalningsförmåga. Regeringen anför vidare att en ändamålsenlig tillämpning av förslagen kommer att kräva förberedelser hos kommuner och regioner samt berörda statliga myndigheter, bl.a. Migrationsverket. Med beaktande av detta bedömer regeringen att förslagen ska träda i kraft den 2 januari 2027. Under beredningen har Migrationsverket framfört att förslagen kräver omfattande it-utveckling vid myndigheten och att datumet för ikraftträdande bör skjutas fram, förslagsvis till den 1 april 2027. Vidare har Lagrådet ifrågasatt om det inte finns anledning att med hänsyn till Migrationsverkets önskemål senarelägga ikraftträdandet då det endast skulle röra sig om tre månader. Regeringen anser, trots det som Migrationsverket anför, att de förberedelser som förslagen kräver inte är av en sådan omfattning att det krävs ett senare ikraftträdande än den 2 januari 2027.

Den nya övergångsbestämmelsen till patientsäkerhetslagen (2010:659) föreslås träda i kraft den 23 augusti 2026.

Enligt förslaget ska äldre bestämmelser i lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. och socialtjänstlagen fortfarande gälla för tandvårdsbehandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet.

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:4210 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1 föreslås att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. I yrkande 2 föreslås att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen. Liknande yrkanden finns i kommittémotion 2025/26:4217 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 och kommittémotion 2025/26:4212 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP).

Utskottets ställningstagande

Tre motioner har väckts med yrkanden om att delvis avslå regeringens lagförslag. Det gäller förslagen om ändringar i lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. samt socialtjänstlagen.

Till att börja med delar utskottet regeringens bedömning att den föreslagna ordningen, där hänsyn tas till den enskildes faktiska betalningsförmåga, innebär ökad rättvisa i avgiftssystemet för tandvård. En sådan ordning bör därför införas.

I några motioner framförs att förslagen riskerar att medföra negativa konsekvenser för munhälsan. I den här delen noterar utskottet det som regeringen uttalar i propositionen om att förslagen inte innebär någon ändring i den vård som regionerna ska erbjuda, dvs. tandvård som inte kan anstå. Vidare delar utskottet regeringens bedömning att tillgången till tandvård inte påverkas av den föreslagna ordningen.

När det gäller förslagets konsekvenser i form av administration, handläggning och ökade kostnader m.m. vill utskottet uppmärksamma att regeringen i propositionen har uttalat sig om vad som närmare ska förstås med skälig ersättning enligt det nu aktuella förslaget. Utskottet delar även regeringens bedömningar att Migrationsverket har goda förutsättningar att hantera nya uppgifter enligt förslaget och att det kan finnas ett visst behov av kompetensutveckling inom myndigheten. Utskottet anser även, likt regeringen, att det finns ett behov av att ge information till enskilda med anledning av den föreslagna ordningen samt att det ligger på Migrationsverket och Socialstyrelsen samt andra berörda myndigheter att inom ramen för sina respektive uppdrag utveckla ändamålsenliga rutiner för hur sådan information kan ges. I sammanhanget vill utskottet också peka på det som regeringen uttalar i propositionen om att kommuner och regioner bör ersättas för de kostnader som den nya ordningen medför och vidare att det i budgetpropositionen för 2026 har avsatts medel för genomförandet av förslagen.

När det gäller frågan om förslagets konsekvenser för tandvårdspersonalens arbetsmiljö delar utskottet regeringens bedömning att konsekvenserna kommer att bli begränsade, även med beaktande av en viss ökad administration.

I likhet med regeringen anser utskottet att den föreslagna ordningen är proportionerlig.

Utskottet delar även regeringens ståndpunkt att det är angeläget att förslagen om ändringar i lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. och socialtjänstlagen träder i kraft så snart som möjligt. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att ändringarna bör träda i kraft den 2 januari 2027.

När det gäller regeringens förslag till ändring i patientsäkerhetslagen konstaterar utskottet att det inte har väckts någon motion som går emot att riksdagen nu antar regeringens förslag i den delen.

Mot den bakgrunden, och av de skäl som anförs i propositionen, anser utskottet vid en sammantagen bedömning att riksdagen bör bifalla regeringens lagförslag och avslå motionerna 2025/26:4210 (V) yrkandena 1 och 2, 2025/26:4212 (MP) och 2025/26:4217 (C) yrkandena 1 och 2.

Frågor om tillstånd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillståndsfrågor.

Jämför reservation 2 (C).

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen, som nämnts ovan, en ny övergångsbestämmelse i patientsäkerhetslagen (2010:659). Övergångsbestämmelsen innebär att en vårdgivare som påbörjade verksamhet som omfattas av tandvårdslagen före den 1 januari 2026 men inte har anmält denna till Ivo ska få bedriva verksamheten utan tillstånd till dess att ansökan har prövats slutligt, under förutsättning att en ansökan om tillstånd ges in till Ivo före den 1 januari 2027. Detta gäller dock inte om en tidigare ansökan om tillstånd har avslagits genom ett beslut som har fått laga kraft.

Tandvårdsgivare behövde inför den 1 januari 2026 anpassa sin verksamhet till reformer om ett förstärkt högkostnadsskydd för tandvård och en stärkt kontroll över tandvårdssektorn. Den senare nämnda reformen omfattar bl.a. en tillståndsplikt för privat tandvårdsverksamhet. Regeringen pekar på att det var två omfattande reformer som lanserades på kort tid och att det finns vårdgivare som inte fullt ut har tagit till sig förändringarna, trots att berörda myndigheter har informerat om de nya lagkraven. Regeringen lyfter också fram att den privata tandvården domineras av företag som enbart har ett fåtal anställda. Regeringen anser att det finns starka skäl att ge dessa vårdgivare en ny möjlighet att bedriva verksamhet utan tillstånd fram till dess att deras ansökan om tillstånd har prövats slutligt. Skälet för detta är att det har inkommit synpunkter från vårdgivare om att övergångsbestämmelsernas tidsram var alltför snäv för vårdgivare som inte var anmällda till vårdgivarregistret. Regeringen konstaterar även att Ivos handläggningstid har uppgått till flera månader. Enligt regeringen minskar den föreslagna övergångsbestämmelsen risken för att patienter måste avbryta pågående behandlingar och vårdgivare avveckla sin

verksamhet, samtidigt som den ursprungliga avsikten med tillståndsplikten kvarstår.

En remissinstans har föreslagit en övergångsbestämmelse som även omhändertar de vårdgivare som övertar en befintlig verksamhet. Regeringen konstaterar i propositionen att det inte finns något beredningsunderlag för att lämna ett sådant förslag. Därutöver poängterar regeringen att den grindvaktsfunktion som införts bl.a. avser att kontrollera att en ny ägare och ledning uppfyller ställda krav, även om verksamheten som sådan har funnits tidigare. Det skulle enligt regeringen alltså inte vara förenligt med den grundläggande intentionen med reformen att införa en bestämmelse som undantar sådana situationer från prövningen.

Flera remissinstanser, bl.a. Privattandläkarna, lyfter fram behoven av att tydliggöra kraven för tillstånd. Regeringen anger i propositionen att den avser att återkomma till den frågan.

Några remissinstanser framför vikten av att Ivo har tillräckliga resurser för tillståndsprövningen. När det gäller frågan om tillräckliga resurser redogör regeringen för att den i februari 2025 gav Ivo i uppdrag att förbereda införandet av tillståndsplikten (S2025/00205) samt att ytterligare medel har tillförts till Ivos anslag. Regeringen poängterar även att den bevakar att myndigheten har behövliga förutsättningar för sitt uppdrag.

Motionen

I kommittémotion 2025/26:4217 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om en övergångsbestämmelse för vårdgivare som övertar en befintlig verksamhet i syfte att minska risken för verksamhetsstopp. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att förenkla tillståndprocessen genom att tydliggöra vilken kravställning Ivo bör rikta gentemot tandvårdsverksamheter. I yrkande 5 föreslås slutligen ett tillkännagivande om att Ivo skyndsamt bör ta fram en plan för att öka takten i tillståndsprocesserna för tandvårdsverksamheter.

Pågående arbete

I juni 2026 beslutade regeringen om ett uppdrag till Socialstyrelsen att komplettera föreskrifter om tillståndsplikt inom tandvården (S2026/01251). Uppdraget syftar till att tydliggöra regleringen om att vårdgivare ska ha insikt i de föreskrifter som gäller för den specifika verksamheten. Socialstyrelsen ska senast den sista november 2026 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i betänkandet ställt sig bakom regeringens lagförslag om en ändring i patientsäkerhetslagen.

När det gäller en eventuell övergångsbestämmelse som även omhändertar de vårdgivare som övertar en befintlig verksamhet delar utskottet regeringens uppfattning att tillståndskravet avser att kontrollera att en ny ägare och ledning uppfyller ställda krav, även om verksamheten som sådan har funnits tidigare. I likhet med regeringen anser utskottet även att det inte vore förenligt med den grundläggande intentionen med tillståndskravet att undanta sådana situationer från prövningen.

Utskottet noterar att Socialstyrelsen har ett pågående uppdrag att komplettera föreskrifter om tillståndsplikt inom tandvården samt att regeringen har aviserat att den avser att återkomma till frågan om att tydliggöra kraven för tillstånd.

Utskottet noterar också att Ivo har fått förstärkta resurser och ett uppdrag att förbereda införandet av tillståndsplikten samt att regeringen bevakar att myndigheten har behövliga förutsättningar för sitt uppdrag.

Mot den ovannämnda bakgrunden ser utskottet inte skäl att ta några initiativ med anledning av motion 2025/26:4217 (C) yrkandena 3–5. Motionsyrkandena föreslås därför avslås.

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (V, C, MP)

av Karin Rågsjö (V), Ulrika Westerlund (MP) och Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

a) avslår regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.,

2. lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400),

b) antar regeringens förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:300 punkt 2 och motionerna

2025/26:4210 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2025/26:4212 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) och

2025/26:4217 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt avslår proposition 2025/26:300 punkterna 1 och 3.

Ställningstagande

I likhet med i stort sett samtliga remissinstanser, däribland Migrationsverket och Socialstyrelsen, avstyrker vi förslagen om ändrade regler för tandvårdsavgifter och subvention av tandvård. Vi menar att den ändrade ordningen medför bl.a. negativa konsekvenser för munhälsan och tandvårdspersonalens arbetsmiljö, ökad komplexitet och administrativ börda för myndigheterna samt andra negativa samhällsekonomiska effekter. Ändringarna kan befaras medföra betydande praktiska problem. Migrationsverket har i sammanhanget bl.a. lyft fram svårigheter med att bedöma vad som ska anses vara skälig ersättning enligt de nya regler som föreslås. Vi ifrågasätter även att den föreslagna ordningen är proportionerlig. Vi anser att riksdagen därmed bör avslå regeringens förslag i dessa delar.

I likhet med majoriteten anser vi att riksdagen bör anta förslaget om ändring i patientsäkerhetslagen.

2. Frågor om tillstånd, punkt 2 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:4217 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 3–5.

Ställningstagande

Jag är positiv till regeringens förslag om att förlänga tandvårdsverksamheters tidsfrist för att ansöka om tillstånd hos Ivo. Samtidigt konstaterar jag att Ivos handläggningstider för tillstånd är oacceptabelt långa. De långa handläggningstiderna riskerar att drabba seriösa tandvårdsaktörer och i förlängningen deras patienter.

Det förekommer att en ny vårdgivare tar över en befintlig rörelse. Det finns en risk för att tillståndprocessen medför ett verksamhetsstopp i ett sådant övergångsläge. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förslag om en övergångsbestämmelse för vårdgivare som tar över en befintlig verksamhet, för att minska risken för verksamhetsstopp.

En av de bidragande orsakerna till att tillståndprocessen hos Ivo tar lång tid är otydligheter om vilka krav som bör ställas på tandvårdsverksamheter för att få ett tillstånd. Regeringen bör därför tydliggöra vilka krav tillsynsmyndigheten bör ställa på tandvårdsverksamheterna så att prövningsprocessen kan standardiseras och effektiviseras.

Jag anser slutligen att regeringen bör se till att tillsynsmyndigheten skyndsamt tar fram en plan för att öka takten i tillståndprocessen.

Särskilt yttrande

Särskilt yttrande (S)

Karin Sundin (S), Mikael Dahlqvist (S), Gustaf Lantz (S), Agneta Nilsson (S) och Dzenan Cisić (S) anför:

Vi har valt att inte väcka någon följdmotion med anledning av propositionen och står bakom utskottets förslag att bifalla propositionen. När det gäller den närmare utformningen av förslaget konstaterar vi att Migrationsverket redan i dag genomför inkomstprövningar inför beslut om skyldighet att betala ersättning för kost och logi enligt 15 § lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (3 kap. 8 § mottagandelagen).

Vi vill för egen del tillägga följande. Vi anser att en god tandhälsa är en viktig del av människors välbefinnande och hälsa samt att tandvård bör ges på lika villkor, efter behov. Vi menar även att det för tandvården behövs ett stegvis utvecklat högkostnadsskydd liknande hälso- och sjukvårdens. När det gäller det aktuella förslaget vill vi framhålla vikten av att regionerna får täckning för sina kostnader. Vidare vill vi understryka att det är nödvändigt att följa upp konsekvenserna av förslagen. En uppföljning bör bl.a. omfatta en analys av om förslagen leder till mer eller mindre tandvård för personer i de aktuella grupperna, om förslagen leder till en ökad administration för tandvårdsgivare, kommuner och regioner samt hur förslagen påverkar arbetsmiljön för tandvårdspersonalen. Vi kommer noga följa utvecklingen när det gäller dessa frågor och ta nödvändiga initiativ i andra sammanhang.

Slutligen noterar vi att Migrationsverket framfört att förslagen kräver omfattande it-utveckling vid myndigheten och att datum för ikraftträdande bör skjutas fram. Vi överväger därför att verka för ett senare ikraftträdande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:300 Skyldighet att betala för tandvård – nya regler för vissa utlännningar:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400).

Följdmotionerna

2025/26:4210 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400).

2025/26:4212 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP):

Riksdagen avslår proposition 2025/26:300 Skyldighet att betala för tandvård – nya regler för vissa utlännningar förutom de delar som avser ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659).

2025/26:4217 av Christofer Bergenblock m.fl. (C):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400).
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas en övergångsbestämmelse för de vårdgivare som övertar en befintlig verksamhet i syfte att minska risken för ett verksamhetsstopp och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla tillståndprocessen genom att tydliggöra vilken kravställning Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) ska rikta gentemot tandvårdsverksamheter och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) skyndsamt ska ta fram en plan för att öka takten i tillståndprocesserna för tandvårdsverksamheter och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.¹

dels att nuvarande 6 a § ska betecknas 6 c §,

dels att rubriken närmast före 6 a § ska sättas närmast före 6 c §,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 6 a och 6 b §§, och närmast före 6 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Skyldighet att betala ersättning

6 a §

En utlännings som avses i 4 § första stycket 1, 3 eller 5 ska betala skälig ersättning till Migrationsverket för tandvård som inte kan anstå, om utlänningsen har fyllt 18 år och har inkomst eller egna tillgångar.

Beslut om ersättning fattas av Migrationsverket. Vid verkets handläggning gäller följande bestämmelser i mottagandelagen (2026:999):

1. 9 kap. 3 § om delgivning, och

2. 10 kap. 1 och 2 §§ om överklagande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om grunderna för beräkningen av ersättningen.

6 b §

En region ska lämna uppgifter till Migrationsverket som verket behöver för bedömningen av en

¹ Senaste lydelse av

6 a § 2026:1007

rubriken närmast före 6 a § 2026:1007.

*utlännings ersättningsskyldighet
enligt 6 a §.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 2 januari 2027.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för tandvårdsbehandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

Härigenom föreskrivs att det i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2025:1302) om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659) ska införas en ny punkt, 4, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4. En privat vårdgivare som före den 1 januari 2026 påbörjat verksamhet som omfattas av tandvårdslagen (1985:125) men inte anmält denna till Inspektionen för vård och omsorg får, trots punkt 3 och under förutsättning att en ansökan om tillstånd enligt denna lag har getts in till inspektionen före den 1 januari 2027, bedriva verksamheten utan tillstånd till dess att ansökan har prövats slutligt. Detta gäller dock inte om en tidigare ansökan har avslagits genom ett beslut som har fått laga kraft.

Denna lag träder i kraft den 23 augusti 2026.

3 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 2 § och 12 kap. 2 a § socialtjänstlagen (2025:400) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2026:1009

Föreslagen lydelse

10 kap.

2 §

Den som omfattas av mottagandelagen (2026:999) eller lagen (2026:380) om bistånd till vissa utlännningar vid inhibition av verkställigheten har inte rätt till ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 §.

Den som omfattas av mottagandelagen (2026:999) eller lagen (2026:380) om bistånd till vissa utlännningar vid inhibition av verkställigheten har inte rätt till ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 §, *med undantag för om förutsättningarna som anges i 12 kap. 2 a § andra stycket är uppfyllda.*

Lydelse enligt SFS 2026:897

Föreslagen lydelse

12 kap.

2 a §

Den som inte vistas lagligen i Sverige har endast rätt till sådant ekonomiskt bistånd enligt 1 § som behövs i akuta situationer och får inte heller beviljas ekonomiskt bistånd enligt 2 § utöver vad som behövs i akuta situationer.

Den som omfattas av 5 § lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlännningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd har dock rätt till ekonomiskt bistånd enligt 1 § för tandvård som inte kan anstå.

-
1. Denna lag träder i kraft den 2 januari 2027.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för tandvårdsbehandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet.